

Dresler v části třetí, všeobecně kulturní. A tu především opět mluví o školství, o jeho ohromném pokroku od doby osamostatnění Polska. Neuvádí však, kolik škol by bylo ještě třeba a kolik negramotných ještě v Polsku jest. Staré hříchy hlavně carské vlády ruské bude třeba ještě dlouho zahlazovati. V ostatních kapitolách postupně píše o malířství, o hudbě a o písemnictví.

Z obsahu knihy Dreslerovy jest patrné, jak bohatý jest materiál, který obsáhla. Jest se proto jen těšiti na podrobné zpracování jednotlivých kapitol, které Dresler v úvodě slíbil. Rauscher.

Prof. dr. Jos. Gruber: Populační otázka. — (Praha. Melantrich »Lidová Universita« sv. VII. 8°. 1922. str. 103.) — Jako VII. svazek »Lidové university« vychází Gruberova studie o některých problémech populačních, která je zvláště upraveným a rozšířeným souborem článků, uveřejňovaných za války v »Obzoru národohospodářském«. Ač autor v předmluvě podotýká, že tendence knihy setká se v nynější novomalthusiánské době jistě s odporem, nalezneme naopak v jejích stránkách mnohou uspokojivou odpověď na těžké otázky dneška, takže můžeme směle říci, že Gruberova studie přichází právě včas. Po stručném úvodním shrnutí historického vývoje populační politiky a theorie věnuje autor kapitolu základním pojmům pohybu obyvatelstva, které demonstruje na klasickém příkladu ubývání obyvatelstva, na Francii a na »slovanském nebezpečí« pro Německo se strany Ruska. Pokud se týče střední Evropy všimá si přirozeně nejvíce postavení českého národa v populačním ohledu, jak vůči předválečnému Rakousku, tak nyní v republice vůči jejím neslovanským obyvatelům a zdůrazňuje nebezpečí pravdivosti výroku že jsme na nejlepší cestě státi se slovanskými Francouzi. V dalších kapitolách probírá autor jednotlivé příčiny klesání porodové číslice, působící ovšem kolektivně a zmiňuje se o některých teoriích, které pokles ten vysvětlují, na př. theorie blahobytová, vzdělanostní, urbanisační a j., nebo konečně theorie racionalisační, která je rozhodně nejpozoruhodnější. Dále zkoumá poměr náboženského vyznání ke klesání porodnosti, dochází sice k výsledkům, že čára porodového úbytku stoupá od pravoslavných přes katolíky a evangelíky k atheistům (Francie), ale není jisto, zda je zde příčinou náboženské vyznání či přirozená povaha mladých a starších ras. Konečně se autor dotýká i problému ženského zaměstnání, uvádí sice mnoho výroků, které ženu výdělečně činnou činí zodpovědnou za úbytek dětí, ale k tomu Gruber poznamenává výstižně, že úbytek porodů počíná ve vrstvách, kde žena žije bez práce, obklopena největším blahobytem a že ho zavinuje přečasto i muž, který nechce býti otcem.

Zbývá otázka, je-li úbytek porodů zjevem blahodárným či zhoubným. Proti důvodům a obavám novomalthusianistů staví Gruber optimistický poznatek, že ne množství potravin, ale práce, která má býti vykonána, určuje hustotu obyvatelstva a na výstražných příkladech z minulosti ukazuje osud národa, který nepečuje o svůj dorost. Opakuje, že nebezpečí pro evropské národy není v přelidnění, nýbrž v pozvolném vymírání. Probírá na konec státní politiku populační na poli právním, národohospodářském, výchovném i mravním, ukazuje na jejich slabost a bezmocnost, dokud základní příčiny klesání porodnosti trvají. Závěrečná kapitola je věnována pozitivní péči o mateřství, připomíná dluh společnosti vůči nemanželským matkám a dětem a poukazuje na škůdce zdravého a četného potomstva pohlavní choroby a ohromnou číslici umělých potratů. Na konec autor připomíná důležitost kvality lidského pokolení — ale dodává, že podle teorií Darwinových je jednou z podmínek kvality — možnost výběru, tedy kvantita.

Knížka prof. Grubera je krásné a sympatické dílko, nejen hlubokými znalostmi autorovými a skvělou jeho dikcí, nýbrž i pevným mravním názorem a radostnou vírou, že síla, krása a zdraví povedou lidstvo k neustálému pokroku. —ix.

Problém ochrany menšin. Uspořádal Alois Hajn. Nákladem Orbis. V Praze 1923 str. 300. Nové uspořádání politických poměrů po světové válce přineslo přesunutí mnohých politických otázek z fora vnitrostát-